

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในจังหวัด ลำพูน ผู้วิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ในการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) วัดความคิดเห็น จากการประยุกต์ใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักสัปปุริสธรรม ๗ และหลักธรรมาภิบาล ๖ หลัก จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๗๔ คน ใน ๘ อำเภอของจังหวัดลำพูน จำนวน ๕๘ แห่ง และการสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง ในจังหวัดลำพูน จำนวน ๕ รูป/คน สรุปผลได้ดังนี้

6.๑ สรุปผลการวิจัย

6.๑.๑ การบริหารองค์กร ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การบริหารองค์กรในทางพระพุทธศาสนา เป็นการปกครอง หรือการบริหาร ที่ปรากฏและนำไปใช้ ใน ๒ ลักษณะ คือ ๑) หลักพุทธธรรมในตัวบุคคล และ๒) หลักพุทธธรรมในองค์กร ได้แก่ หลักอคติ ๔ พรหมวิหาร ๔ ศีล สังคหวัตถุ ๔ อปปริหานิยธรรม ๗ อิทธิบาท ๔ สัปปุริสธรรม ๗

การบริหารองค์กรในทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการในระดับใด นอกจากจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันของปัญหา และความต้องการแล้ว สิ่งหนึ่งที่จะขาดมิได้ คือ การบริหารองค์กร บนบรรทัดฐานของธรรมะ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหาร ต้องยึดหลักธรรมไว้ประจักษ์ใจ ใช้อำนาจโดยธรรม จึงจะเกิดความสมดุลในสังคม โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำองค์กรยิ่งจำเป็นต้องมีธรรมะ จึงจะเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้มีผู้นำองค์กร ไปสู่เป้าหมายหรือทิศทางที่ถูกต้องและปลอดภัยได้

6.๑.๒ การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักธรรมาภิบาล

1) มียุทธศาสตร์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ให้สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การทำงานต้องร่วมมือกัน ยอมรับกฎ กติกาที่วางไว้ร่วมกัน

2) รูปแบบของราชการส่วนท้องถิ่น มีอยู่ 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ ๑) การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ปรากฏอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ 3 ประเภท คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ๒) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะมีขึ้นเป็นบางกรณี ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เมืองหลวง หรือเมืองท่องเที่ยว ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

3) หลักการและองค์ประกอบ ที่สำคัญขององค์กรปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยหลัก

3 ประการ ได้แก่ ๑) ความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) ภายใต้ขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ๒) มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (authority) และ ๓) การมีส่วนร่วม และการควบคุมตรวจสอบของประชาชนในท้องถิ่น (Participation)

4) มีเป้าหมายของการบริหาร เพื่อการกำหนดองค์ประกอบ หรือวิธีการที่จะทำให้ท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างผาสุก มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างดีที่สุด และเป้าหมายสูงสุด เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ปรับกระบวนการพัฒนาใหม่ ให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ปฏิรูปแนวคิดทางการเมืองให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ปฏิรูปองค์กรรัฐ ให้มีลักษณะเป็นเอกชนมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้ประชาคม เพิ่มการมีส่วนร่วม ความเป็นธรรมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับทุกภาคในสังคม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒^๑ เพื่อ (๑) สร้างความตระหนักร่วมกันในสังคม ให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์กลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (๒) ออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่จำเป็น และดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ (๓) เร่งรัดให้เกิดการปฏิรูประบบการบริหาร ภาครัฐและการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (๔) เร่งรัดแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน และ (๕) เร่งสร้างมาตรการการดำเนินแบบธุรกิจ

6.1.3 รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ

ผลจากการวิเคราะห์ ความคิดเห็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป และผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดลำพูน พบว่า

1) รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารและประชาชนทั่วไป ในจังหวัดลำพูน ทั้ง ๒ กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ จำแนกตามหลักพุทธธรรมสอดคล้องกันโดยส่วนใหญ่ ทุกประเด็นมีค่าในระดับมาก โดยเฉพาะหลักพุทธธรรม ตามลำดับ คือ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักสัปปริสธรรม ๗ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส ตามลำดับมากไปหาน้อย ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ด้วยการนำหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาลไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ในเรื่อง ยุทธศาสตร์ รูปแบบ หลักการ และเป้าหมาย

2) รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ตามลำดับ คือ (1) หลักธรรมการบริหารองค์กร ควรประกอบด้วย อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ทศพิธราชธรรม ๑๐ และความมีเมตตาธรรม คุณธรรม ศรัทธา การมีสติและลดทิฐิ (๒) วิธีการบริหารองค์กร ในการพัฒนาตน ควรใช้หลักไตรสิกขา สัปปริสธรรม ๗ อัตตสัมมาปณิธิ

^๑ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓-๒๔.

สติสัมปชัญญะ การสร้างคุณธรรม ศรัทธา ความซื่อสัตย์และตนยอมเป็นที่พึ่งแห่งตนในการพัฒนาคน ควรใช้หลัก สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหารธรรม ความอดสาหะ มานะเพียรพยายาม การสนับสนุน บุคลากรในการศึกษา และการพัฒนางานควรใช้หลักทฤษฎีภูมิคุ้มกัน ๔ อิทธิบาท ๔ ทศพิทธาธรรม การตรวจสอบและติดตามงานทุกระยะ (๓) ยุทธศาสตร์การบริหารองค์กร ควร ประกอบไปด้วย ความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อองค์กร มีการประชุมสัมมนา พัฒนาความตั้งใจในการทำงาน ความมีคุณธรรม โปร่งใส การมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส ความคุ้มค่าและร่วมใจทำงาน (4) รูปแบบการใช้หลักธรรม ในการบริหารองค์กร ควรประกอบไปด้วย หลักทศพิทธาธรรม ๑๐ สังฆะ ทมะ ขันติ จาคะ มีการตรวจสอบการทำงาน มีความซื่อสัตย์ สุจริต อดสาหะ มานะ เพียรพยายาม และกระบวนการสัมมนา ฝึกอบรม (๕) เป้าหมายการบริหารองค์กร ควรทำความเข้าใจในการทำงาน พัฒนาตัวบุคลากร ทุกระดับในองค์กรให้ยอมรับความเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วม มีคุณธรรม มีขันติ มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง เสียสละ ธรรมะ จาคะ อริยสัจ ๔ มีความ โปร่งใส สุจริต ยุติธรรมและตั้งมั่นในคุณธรรม

รูปแบบ และกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ที่พึง ประสงค์ มีรูปแบบและกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารองค์กร ด้วยการปลูกฝังค่านิยม ที่พึงประสงค์แก่ ตัวผู้บริหาร คณะบริหาร บุคลากร และประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณธรรม มีความเสียสละ มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจ ในบทบาท อำนาจหน้าที่ของตน ของ องค์กร และรักษาระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2) การบูรณาการหลักการบริหารองค์กร โดยการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ สัมปชัญญะ ๗ และหลักการบริหารธรรมมาภิบาล ในเรื่อง ความมีคุณธรรม ความโปร่งใส มีนิติธรรม ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ มาบูรณา การเข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ขององค์กร

3) การกำหนดวิธีการบริหารองค์กร โดยการสัมมนาฝึกอบรมแก่ ตัวผู้บริหาร คณะ บริหาร บุคลากรและประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาดน ให้มีหลักธรรมใน ตนเอง ในความมีพรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 มีนิติธรรม สัมปชัญญะ ๗ คุณธรรม การ พัฒนาบุคลากร ให้มีความเป็นผู้นำ มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ มีอิทธิบาท 4 มีสัมปชัญญะ ๗ โดยการสัมมนา ฝึกอบรม และการพัฒนาองค์กร ให้มีความโปร่งใส มีส่วนร่วม มีความคุ้มค่า มีความ รับผิดชอบ ให้หน่วยงานอื่น ทำหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบ ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน ขององค์กร สะท้อนปัญหาความต้องการ แนวทางการแก้ไขปัญหา ให้องค์กรได้รับทราบ ได้ดำเนินการ แก้ไข แจ้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบเมื่อดำเนินการเสร็จ อย่างทั่วถึงและเปิดเผย

4) ลักษณะการบริหารที่พึงประสงค์ เกิดจากการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารองค์กร ที่ได้นำหลักธรรมทางพุทธศาสนาและหลักการบริหารแบบธรรมมาภิบาล นำมาบูรณาการเข้าด้วย กัน เพื่อกำหนดทิศทาง นโยบาย และพัฒนาด้วยการสัมมนาฝึกอบรม ให้เกิดลักษณะที่พึงประสงค์ ต่อการ ครอบงวน ครอบงวน ครอบงวน มีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ตน (องค์กร) ประโยชน์ผู้อื่น (ประชาชน) และมีประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย ด้วยการมีส่วนร่วม เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

6.๒ การอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการตามลำดับ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหาร จำนวน 176 คนและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีสถานภาพเป็นประชาชนทั่วไป จำนวน ๓๐๐ คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 10 ข้อ

แสดงให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร และระดับความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป ที่มีต่อระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทำให้ทราบถึง รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ พบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๑) หลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในเรื่อง การมีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงาน การมีความขยันในการปฏิบัติงาน การเป็นผู้มีการวางแผนในการทำงาน การมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี ศิริจันทร์ขึ้น^๒ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะความเป็นผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า หลักอิทธิบาท ๔ ถือว่าเป็นหัวใจในการทำงานของผู้นำที่จะทำให้การทำงานที่รับผิดชอบให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลดี สำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

๒) หลักธรรมสังคหะวัตถุ ๔ ในเรื่อง การอุทิศเวลาในการทำประโยชน์แก่ชุมชน การเป็นคนเรียบง่ายไม่ถือตัว การให้สิ่งของช่วยเหลือแก่บุคคลที่ควรให้ การยกย่องบุคลากรที่ทำความดี พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหะวัตถุ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อสอดคล้องกับหลักธรรม ที่ปรากฏใน อก.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๑๑๔/๒๒๒ กล่าวว่า สังคหวัตถุ ๔ ประการ^๓ เป็นหลักการสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรในฐานะเป็นหลักการปฏิบัติตนเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในองค์กร

๓) หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในเรื่อง การยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี การปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข การปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ การรู้จักวางเฉย (ระดับปานกลาง) พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ สอดคล้องกับหลักธรรมที่ปรากฏใน ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๒ กล่าวว่า หลักพรหมวิหาร ๔^๔ เป็นหลักธรรมที่ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง พ่อแม่ ผู้บังคับบัญชา ผู้นำ พึงมีไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้ผู้น้อยผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความจงรักภักดี ยินยอมพร้อมใจ ที่จะรับฟังคำสั่งสอน คำแนะนำและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้วยความมีเหตุมีผล

^๒ มนตรี ศิริจันทร์ขึ้น, ภาวะความเป็นผู้นำ : การพัฒนาชุมชน เอกสารประกอบการสอนวิชา

๒๖๘๓๖๐๘ ภาวะความเป็นผู้นำ, (ม.ป.ป.), หน้า ๑๐๙ – ๑๑๑.

^๓ อก.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๑๑๔/๒๒๒.

^๔ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๒.

๔) หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗ ในเรื่อง การรู้จักประมาณการบริหารเงินงบประมาณได้อย่างเหมาะสม การรู้จักเหตุ การเข้าใจในระเบียบข้อกฎหมายขององค์กร การรู้จักผล การใช้ความรอบคอบในการพิจารณางาน ในการใช้จ่ายงบประมาณตามระเบียบการเงินการคลัง รู้จักกาล การลงโทษเมื่อเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ รู้จักชุมชน การทำประโยชน์แก่สังคมได้อย่างทั่วถึง รู้จักตน การรู้จักบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม รู้จักบุคคล การมอบหมายงานเหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสัปปริสธรรม ๗ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับหลักธรรมที่ปรากฏใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๕๗/๔๐๐ กล่าวว่า หลักสัปปริสธรรม ๗^๕ ธรรมข้อนี้ เป็นการแสดงถึงความยึดหยุ่นของผู้บริหาร การใช้เหตุผล การรู้จักประมาณตน การรอจังหวะเวลา ตลอดไปจนถึงการรู้จักภูมิหลังของสังคมชุมชน

๕) หลักนิติธรรม ในเรื่อง การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบ การมอบหมายงานแก่บุคลากร มีความชัดเจน การออกกฎระเบียบเป็นปัจจุบัน การแจ้งกฎระเบียบ ให้ประชาชนรับทราบเสมอ การลงโทษบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลัก นิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.)^๖ กล่าวใน เอกสารการส่งเสริมจริยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งประชาชน ว่า องค์ประกอบพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ๕ ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม คือ การสร้างองค์ความรู้ทางกฎหมายในด้านสิทธิทางกฎหมายและสิทธิของพลเมือง มาตรฐานกฎหมายที่มุ่งหมายในกระบวนการวิธการปฏิบัติ โดยให้มีความยุติธรรมและอิสระในการใช้กฎหมาย และมุ่งเน้นในผลของการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

๖) หลักคุณธรรม ในเรื่อง การมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง การปฏิบัติตนมีความเท่าเทียมกันแก่ทุกคน การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร การปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมให้แก่ทุกคน การสอดแทรกศีลธรรมในงานบริการเสมอ พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงาน วิจัยของ สยามพร ปุญญาคม^๗ กล่าวใน การบริหารการจัดการที่ดี (Good Governance) กับลักษณะพระพุทธศาสนา ว่า ประเทศไทยประสบปัญหาสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน เนื่องจาก มีปัจจัยเงื่อนไขภายนอกและภายใน หลายประการที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ประเทศไทยจึงจะต้องมีความเป็น Good Governance ในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส การได้รับการตรวจสอบจากบุคคลหรือสถาบันอื่น การมีส่วนร่วมของสาธารณชน สามารถพยากรณ์ได้ มีการปกครองแบบประชาธิปไตย มีการปกครองโดยกฎหมาย มีสิทธิมนุษยชน มีความ

^๕ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๕๗/๔๐๐.

^๖ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, การส่งเสริมจริยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่ง

ประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม, ๒๕๔๗), อัดสำเนา.

^๗ สยามพร ปุญญาคม, “การบริหารการจัดการที่ดี (Good Governance) กับลักษณะพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

เสมอภาค มีสังคมที่เป็นประชาธิปไตย มีความเป็นอยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีการประหยัด มีคุณธรรม จริยธรรมและนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ใช้เป็น ปัจจัยสำคัญ ในการบริหารการปกครอง และการจัดการที่ดี เพื่อให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๓) หลักความโปร่งใส ในเรื่อง การรับบรรจุพนักงานดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน การจัดให้มีการตรวจสอบงาน การจัดทำรายงานเสนอ แก่สาธารณะชน การสนับสนุนบุคลากรเป็นไปด้วยความสุจริต พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ตามหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ใน ระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี^๘ กล่าวใน แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยรัฐธรรมนูญแห่งชาติ ในธรรมมาภิบาลกับคอร์รัปชันไทย ว่า ธรรมมาภิบาล คือ การที่ประเทศ มีพลังขับเคลื่อนที่ถูกต้องเป็น ธรรม โดยการถักทอทางสังคม เพื่อสร้างพลังงานทางสังคม (Social Energy) เพื่อนำไปสู่การ แก้ปัญหาของประเทศชาติ ซึ่งธรรมมาภิบาลประกอบด้วยภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคสังคมที่มีความ ถูกต้อง เป็นธรรมรัฐและธุรกิจ ต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ถูกตรวจสอบได้ ภาคสังคมมี ความเข้มแข็ง และทวิศักดิ์ สุทกวาทิน^๙ กล่าวใน การถ่ายโอนความสามารถด้านการจัดการทรัพยากร มนุษย์ จากองค์การกลางบริหาร งานบุคคลภาครัฐให้กับหัวหน้าส่วนราชการ ว่า ภาพรวมของแนวคิด การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) คือ การมีระบบการบริหารองค์กรที่ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐานวัดได้ การใช้กลไกการตลาดเปิดโอกาสในการแข่งขันให้ภาคเอกชน ภาค ประชาชนเข้าร่วมลงทุน โปร่งใส ตรวจสอบได้

๔) หลักการมีส่วนร่วม ในเรื่อง การให้ประชาชนร่วมปรึกษาพิจารณาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เสมอ การประชา สัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้การบริหารงาน การให้ชุมชนร่วม ประเมินผลงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การแจ้งผลการปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ทราบทุก การแต่งตั้ง ประชาชนติดตาม การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การบริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นตามหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัชยา ศิริวัฒน์^{๑๐} กล่าวใน กระบวนทัศน์ใหม่ในการ ปฏิรูประบบราชการไทย ว่า การปฏิรูประบบราชการ ควรมีลักษณะสำคัญ ๓ ด้าน คือ (1) ด้านการ บริหารจัดการ (Management) ได้แก่ การนำหลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) มาใช้ อย่างกว้างขวางและปฏิบัติอย่างจริงจัง (2) ด้านการให้บริการประชาชน (Citizen Service) รับฟัง ความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการให้บริการ ให้มี ประสิทธิภาพ และตอบสนอง ความต้องการของประชาชน (๓) ด้านพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ (Civil Servants) มีความ

^๘ ประเวศ วะสี, แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยรัฐธรรมนูญแห่งชาติในธรรมมาภิบาลกับคอร์รัปชันไทย, (กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๑), หน้า ๔๗.

^๙ ทวิศักดิ์ สุทกวาทิน, “การถ่ายโอนความสามารถด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากองค์การ กลางบริหารงานบุคคลภาครัฐให้กับหัวหน้าส่วนราชการ”, การประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับประเทศ ครั้งที่ ๑, (๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐).

^{๑๐} วรัชยา ศิริวัฒน์, กระบวนทัศน์ใหม่ในการปฏิรูประบบราชการไทย, การบริหารรัฐกิจเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๔๙.

คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiatives) ข้าราชการยุคใหม่จะต้องกล้าคิดกล้าทำ กล้าวิพากษ์ และสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการทำงาน และจะต้องทำงานเชิงรุก (Proactive)

๙) หลักความรับผิดชอบ ในเรื่อง การปฏิบัติงานตามแผนมีความชัดเจน การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อบริการแก่ชุมชน การปลูกจิตสำนึกแก่บุคลากรขององค์กร มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างถูกวิธี พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับบรรดาศักดิ์ อูวรรณโน^{๙๙} กล่าวใน หัวใจสำคัญของกระบวนการธรรมาภิบาล ว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ ๓ ส่วน ที่จะต้องมีความเชื่อมโยงกัน คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคในการบริหารจัดการสังคม (Participation) ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ (Transparency) ทำให้การทุจริต การบิดเบือนผลประโยชน์ของภาคอื่นๆ กระทำได้ยากหรือทำไม่ได้ และความรับผิดชอบที่ต้องตอบคำถาม (Accountability) ถูกวิจารณ์ได้ รวมทั้งความรับผิดชอบในผลการตัดสินใจ

๑๐) หลักความคุ้มค่า ในเรื่อง การมอบหมายงานตามความรู้ของบุคลากร การส่งเสริมให้ปฏิบัติ งานแบบมุ่งเน้นผลงาน การใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด การบริการประชาชนมีคุณภาพมาก การจัดทำหลักประกันคุณภาพขององค์กร พบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖^{๑๐๐} ในหมวด ๑ มาตรา ๖ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการ เพื่อบรรลุเป้าหมาย ในเรื่อง (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และ(๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

เมื่อผู้วิจัย ได้นำรูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ นำไปจัดการประชุม สัมมนากลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2557 ณ ห้องประชุมเล็ก สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศาลากลางจังหวัดลำพูน จากการเสนอรูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการที่พึงประสงค์ ให้แก่ ตัวแทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละอำเภอ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีต่อรูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการที่พึงประสงค์ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เห็นด้วยทุกประการ ในรูปแบบและกระบวนการบริหารของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการจะเกิดขึ้นได้

^{๙๙} บรรดาศักดิ์ อูวรรณโน, การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย, หน้า ๓๒-๓๓.

^{๑๐๐} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖”, (กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖ – ๒๐.

จะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ หลักการ มีการบูรณาการ วิธีการบริหาร และลักษณะของการบริหาร 4 ประการ ตามลำดับ ดังนี้

1) การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารองค์กร ด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ตัวบุคคล ประกอบไปด้วยตัวผู้บริหาร คณะบริหาร และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณธรรม มีความเสียสละ มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจ ในบทบาท อำนาจหน้าที่ของตน ขององค์กร และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับนายชัยน วิพรหมชัย นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการเข้ากับหลักธรรมาภิบาล สำหรับการบริหารองค์กร จะต้องกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร เมื่อกำหนดแล้วจะต้องทำการปลูกฝัง ให้มีการปฏิบัติควบคู่ร่วมกัน ให้เกิดขึ้นบ่อยๆ และเป็นประจำ เพื่อสร้างแนวคิดร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และที่ประชุมมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยทุกคน

2) การบูรณาการนำหลักการบริหารทางพุทธศาสนา ได้แก่ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ สัปปุริสธรรม 7 และหลักการบริหารแบบธรรมมาภิบาล ได้แก่ ความมีคุณธรรม ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์สุจริต ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ มาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ขององค์กร สอดคล้องกับนายทรงศรี ชูวัฒนกุล นายกเทศมนตรีตำบลทุ่งหัวช้าง ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า จะต้องนำหลักการที่ได้จากการบูรณาการ มาขยายความ สร้างความเห็นร่วมกัน ลดความคิดเห็นที่แตกต่าง ชัดแย้ง โดยที่ประชุมมีความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกคน

3) การกำหนดวิธีการบริหารองค์กรให้ความรู้ โดยการสัมมนา ผูกอบรมแก่ตัวผู้บริหาร คณะบริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกระดับ ในเรื่องการพัฒนาตน พัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับนายบุญผาย สารพุกษ์ นายกเทศมนตรีตำบลท่าช้างทอง ตำบลบ้านแป้น อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า จะต้องมีการจัดอบรม สัมมนาให้เกิดขึ้นอยู่บ่อยๆ เป็นประจำ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความสำนึกในการบริหารงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของตนเองและองค์กร โดยที่ประชุมมีความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกคน

4) กำหนดลักษณะการบริหารที่พึงประสงค์ ต่อการครองตน ครองคน ครองงาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ตน (องค์กร) ประโยชน์ผู้อื่น (ประชาชน) และมีประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย สามารถเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่องค์กรอื่นๆ สอดคล้องกับนายอนเนก มหาเกียรติคุณ นายกเทศมนตรีตำบลริมปิง ตำบลริมปิง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า ตัวผู้บริหารที่เข้ามาบริหารองค์กรมีพฤติกรรมที่แสดงออก ไม่ตรงตามคุณลักษณะความเป็นผู้นำองค์กร จำเป็นที่จะต้องมีการให้ความรู้เพิ่มเติม แก่ผู้บริหารท้องถิ่นด้วยการอบรม สัมมนาให้เกิดจิตสำนึก มีทัศนคติที่มีจิตอันเป็นสาธารณะ อย่างสม่ำเสมอ ให้มีการประกวดแข่งขัน ประกาศเกียรติคุณ และให้มีการดำเนินการลงโทษอย่างเด็ดขาด เมื่อกระทำความผิด ด้วยการลงโทษอย่างเหมาะสมแก่ความผิดนั้น โดยที่ประชุมมีความคิดเห็นที่เป็นไปอย่างกว้างขวาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกคน

จาก รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ

เมื่อ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารองค์กร นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักธรรมาภิบาลเข้าด้วยกัน นำไปปรับ ประยุกต์ ใช้กับการบริหารงาน ในบทบาทอำนาจหน้าที่ของตน ให้เป็นผู้รู้ระเบียบกฎเกณฑ์เป็นอย่างดี สามารถแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่ผู้อยู่ผู้ใต้การบังคับบัญชา ให้รู้จักตนเอง ให้มีความพร้อม ทั้งกาย วาจา ใจ มีความยุติธรรม ความละเอียดรอบคอบ มีความคุ้มค่า เหมาะสม ก็จะส่งผลให้องค์กรได้รับการสนับสนุน ได้รับความร่วมมือจากชุมชน องค์กรประสบความสำเร็จ ประโยชน์ที่ได้รับ จะเกิดการพัฒนาด้านสังคม ทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และความเจริญของประเทศชาติ

6.๓ ข้อเสนอแนะ

6.3.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรนำผลการศึกษารูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการไปประยุกต์ใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อศึกษาผลกระทบและรูปแบบกระบวนการ ที่เหมาะสมต่อไป

๒) ควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประกอบด้วยหลักธรรม ที่เป็นต้นแบบที่ดี เพื่อนำไปสู่การเชิดชูเกียรติ ยกย่อง สร้างขวัญกำลังใจและนำไปเป็นแบบอย่างแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

6.3.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรทำการศึกษารูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่อื่นๆ กระทำเป็นรายภูมิภาค เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ทางด้านบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

๒) ควรทำการศึกษาเชิงทดลองในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการแยกกลุ่มตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบที่แตกต่างกันของขนาดและการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ.